

Sygn. akt I CSK 2913/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

w sprawie z powództwa O. B.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 12 grudnia 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 8 września 2021 r., sygn. akt VII AGa 454/19,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2700 (dwa tysiące siedemset) zł z tytułu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 8 września 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił częściowo wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 21 lutego 2019 r. w zakresie oddalającym powództwo o zapłatę świadczenia wyrównawczego w ten sposób, że zasądził z tego tytułu od pozwanego na rzecz powódki 74.676,98 zł z bliżej oznaczonymi odsetkami (punkt 1 a), oraz co do kosztów postępowania (punkty 1b i 1c), w pozostałym zakresie dotyczącym świadczenia wyrównawczego oddalił apelację (punkt 2) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (punkty 3 i 4).

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Zdaniem skarżącego w sprawie zachodzi potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 764³ § 1 i 2 k.c., oraz skarga jest oczywiście zasada, co wynika z naruszenia art. 764³ § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Powołanie się na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wyводу, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie

o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Skarżący ograniczył uzasadnienie powołanej we wniosku przyczyny z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. do wymienienia spraw wraz z oznaczającymi je sygnaturami, które jego zdaniem dowodzą rozbieżności w orzecznictwie w kwestii uwzględniania - na potrzeby obliczenia świadczenia wyrównawczego - przychodu agenta, czy też przychodu skorygowanego o ponoszone przez agenta w trakcie wykonywania umowy agencyjnej koszty. Nie przedstawił natomiast analizy wskazywanych orzeczeń ani nie wykazał, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu. Dla wykazania zaś przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest wystarczające jedynie przytoczenie spraw i oznaczających je sygnatur bez wykazania, że rozbieżność w orzecznictwie rzeczywiście występuje, jest istotna i wyraża się odmiennością rozstrzygnięć wydanych w takich samych lub bardzo podobnych okolicznościach faktycznych i prawnych (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016 Nr 2, poz. 29). W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie budzi wątpliwości, że wysokość świadczenia wyrównawczego powinna być ustalona przede wszystkim z uwzględnieniem konkretnego stanu faktycznego i jego specyfiki. Przy czym w nowszych wypowiedziach Sądu Najwyższego zwraca się uwagę na konieczność wykluczenia automatyzmu w uwzględnianiu kosztów działania agenta przy ustaleniu wysokości należnego mu świadczenia wyrównawczego, co oznacza, że ustalanie wysokości tego świadczenia nie jest wykluczone według „metody dochodowej”, jednak wybór w tym zakresie powinien być dokonywany w konkretnych okolicznościach każdego przypadku (zob. wyroki Sądu Najwyższego wyrok Sądu Najwyższego z 25 maja 2018 r., I CSK 478/17, OSNC 2019, nr 5, poz.

59 i z 7 października 2021 r., I CSKP 115/21, niepubl.). Jak wynika z motywów zaskarżonego wyroku, Sąd Apelacyjny dokonał analizy okoliczności faktycznych sprawy w kontekście zasadności uwzględnienia ponoszonych przez agenta kosztów, co jest zgodne z podkreślaną w nowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego koniecznością indywidualnej oceny tej okoliczności w każdej konkretnej sprawie.

Skarżący nie wykazał również, że skarga jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., a więc że zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.) i w wyniku takiego naruszenia prawa zapadło w drugiej instancji orzeczenie oczywiście wadliwe. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje samo oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 15 października 2015 r., III CSK 198/15, niepubl.; z 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, niepubl.; z 2 czerwca 2016 r., III CSK 113/16, niepubl.; z 27 października 2016 r., III CSK 217/16, niepubl.; z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.; z 7 marca 2018 r., I CSK 664/17, niepubl.; z 18 kwietnia 2018 r., II CSK 726/17, niepubl.; z 5 października 2018 r., V CSK 168/18, niepubl.).

Wbrew sugestiom skarżącego analiza uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie prowadzi do wniosku, że Sąd Apelacyjny utożsamiał należne powódce świadczenie wyrównawcze z maksymalnym jego wymiarem i obliczył je wyłącznie na podstawie art. 764³ § 2 k.c. Z treści uzasadnienia bowiem jednoznacznie wynika, że Sąd dokonał ustalenia świadczenia wyrównawczego zgodnie z regułami wyrażanymi w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości (zob. wyrok z 26 marca 2009 r., C-348/07, *Turgay Semen v. Deutsche Tamoil gmbh*, ZOTSIS 2009, nr 3B, poz. I-2341). Ustalił mianowicie wartość korzyści czerpanych przez pozwanego z umów z klientami, których pozyskała powódka, zweryfikował wymiar tych korzyści według względów słuszności w świetle okoliczności sprawy oraz dokonał korekty

uzyskanej w ten sposób kwoty do poziomu górnej granicy świadczenia wyrównawczego, określonej w art. 764³ § 3 k.c. Sąd Apelacyjny ustalił więc najpierw – w oparciu o opinię biegłego – wartość korzyści czerpanych przez pozwanego i w tym zakresie podzielił wyliczenia zawarte w wariancie drugim opinii biegłego R. G., następnie dokonał oceny, czy wartość tę należy obniżyć zgodnie z zasadami słuszności o jakąkolwiek kwotę, a ustalona w ten sposób wartość przekraczała ustaloną przez Sąd maksymalną wartość świadczenia wyrównawczego powódki. Ustalona stosownie do art. 764³ § 2 k.c. górna wysokość świadczenia wyrównawczego powódki nie stanowiła więc podstawy do przeprowadzania obliczeń, lecz jedynie górny próg, do którego ustalona suma została zredukowana. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie dostarcza argumentów przemawiających za stwierdzeniem, że zastosowana przez Sąd Apelacyjny metoda wyliczenia świadczenia wyrównawczego jest oczywiście wadliwa, dokonana wskutek oczywistego naruszenia art. 764³ § 1 i 2 k.c. ani że wskutek tego rodzaju naruszenia wydany w sprawie wyrok jest w stopniu elementarnym nieprawidłowy.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji. Wysokość kosztów zastępstwa prawnego powódki w postępowaniu kasacyjnym ustalono zgodnie z § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).